

4.3. Приоритетна ос 3: Икономическо и социално развитие – Икономическо развитие и социално сближаване чрез съвместно определяне и подобряване на сравнителните предимства на региона.

Главни цели

- Да развие трансгранична бизнес инфраструктура и услуги
- Да популяризира образа на трансграничния регион в и извън границите му
- Да подкрепи разработването на съвместни комплексни туристически продукти, основаващи се върху сравнителните предимства на трансграничния регион
- Да насърчи трансгранично сътрудничество между университети, научноизследователски центрове и бизнеси
- Да подкрепи трансграничния обмен на информация относно възможности за работа
- Да развие трансгранични образователни услуги за работа, свързани с интегрирани пазарни потребности
- Да развие трансгранични връзки и обмен между центрове за образование/обучение
- Да засили социалното и културно сближаване и сътрудничество между местните хора и общности в избираемата област по програмата

Докато Приоритетни оси 1 и 2 допринасят за създаването на ключовите условия и на устойчиво екологично съдържание на инициативите за сътрудничество, Приоритетна ос 3 цели да насърчи и да подкрепи инициативите за сътрудничество в различни ключови области, за да насърчи един икономически конкурентноспособен трансграничен регион като цяло. Това изисква интервенции и дейности за подсилването на връзките и сътрудничеството между различните участници в региона, където може да се определи общ интерес, и които могат да тласнат напред съвместното развитие на трансграничния регион. За преодоляване на пречките при започването на ново сътрудничество, въпросите свързани с връзките и определянето на предимствата и възможностите на граничния регион, конкурентноспособността в бизнеса и развитието на пазара на труда ще подкрепят първите стъпки през границата в малък мащаб и по небюрократичен начин. Ще се постави акцент върху насърчаването на полицентричен подход към избираемата област по програмата като цяло и върху подобряването на връзките между селските и градските райони из целия трансграничен регион. Трябва да се развият структури за трансгранично партньорство, за да се увеличи използването на съвместния комплексен и хармоничен потенциал на целия трансграничен регион. В това отношение действията в областта на обществения транспорт и териториалното планиране трябва да бъдат също подкрепени. Също така приоритети ще бъдат подобряване на образа на региона като място, в което може да се живее и инвестира и подобряване на регионалната идентичност. Предвидени са също така инициативи, които ще допринесат за подобряване на съседските взаимоотношения, подобряване на взаимното разбирателство и доверие, както и намаляване на взаимната резервираност.

Когато е възможно горепосочените интервенции трябва да демонстрират хармония и взаимно допълване с целите на приоритетната ос за околната среда. Това основно включва стремежа да се гарантира, че екологичните виждания и въпроси, включително изменението на климата, са взети предвид като главни части от икономическото и социалното развитие (както по отношение на последиците/въздействието върху

околната среда на всякакви дейности, така и по отношение на икономическа дейност, развиване на продукти/технологии и др., които се основават върху околната среда).

Изследванията и обучителните дейности влизат в обхвата на тази приоритетна ос при условие, че такива интервенции не се припокриват с тези, които са поддържани по първата Приоритетна ос - Достъпност и/или втората Приоритетна ос – Околна среда. В случай на съвместни сложни интегрирани тематически или многосекторни изследвания или образователни курсове, които включват достъпност или екологични въпроси заедно с икономически или социални цели от полза за трансграничните общности, такива инициативи ще се подкрепят единствено от настоящата Приоритетна ос.

Очаква се дейностите да бъдат силно взаимосвързани и взаимно допълващи се с Регионалните оперативни програми и СОП "Конкурентноспособност" и „Човешки ресурси” на Румъния и България.

Ключови области на интервенция:

1. Подкрепа на трансгранично бизнес сътрудничество и подобряване на регионалния образ и идентичност
2. Сътрудничество за развитието на човешките ресурси – съвместно развитие на умения и знания
3. Сътрудничество от типа „хора за хора”.

Трите ключови области на сътрудничество отговарят на потребностите относно достъпността определена в SWOT анализа и допринасят за постигането на следните специфични цели, заложи в стратегията:

2

- Специфична цел № 3: Подобрена наличност и разпространение на информация относно съвместни възможности в граничния регион.
- Специфична цел № 4: Устойчиво икономическо развитие в граничния регион чрез съвместни инициативи за определяне и подобряване на сравнителните предимства и за намаляване на недостатъците.
- Специфична цел № 5: Социално и културно сближаване подсилено от съвместни действия между лица и общности.

Целеви групи на Приоритетна ос 3: лица, предприятия, НПО, публичен сектор и институции и организации на общността и др. в избираемата област по програмата. Целевите групи ще получат пряка полза от положителните резултати на интервенциите.

Ключова област на интервенция 1 - Подкрепа на трансграничното бизнес сътрудничество и подобряване на регионалния образ и идентичност

Обосновка

В момента съществуват малко примери на икономическо трансгранично сътрудничество в региона. Икономиката се отличава с лошо разнообразие и е недостатъчно специализирана, особено в селските райони, далеч от градските центрове Констанца, Добрич, Гюргево, Русе и Крайова. Вече бе посочено, че регионът притежава изключителни предимства включително река Дунав, много природни ресурси и голямо население. Трансграничният регион не е еднороден и няма идентичност като регион. Това създава допълнителни предизвикателства за подход за икономическо сътрудничество насочен към целия регион.

Много неща трябва да бъдат постигнати, за да се възстанови доверието, да се развият постепенно икономическите връзки и да се укрепи духа на партньорство за възползване от възможностите на региона, включително възможностите, които предлага свободното движение на стоки, капитал и хора, и да се даде тласък на развитието на икономиката в региона до нивата на по-процъфтяващите региони.

Тази ключова област на интервенция ще подкрепи взаимното свързване на съответните участници за трансгранично развитие, за да се използват сравнителните предимства и възможности за обмен и съчетаване на ресурсите, за да създадат необходимата рамка за съвместни социално-икономически дейности и да инициират обмен на информация, изследване на пазарите и определяне на нова инфраструктура и услуги, необходими за постигането на реален напредък в този регион. Чрез стимулиране на сътрудничеството в области от взаимна полза и чрез насърчаване на тези възможности пред по-широка публика, интервенциите ще допринесат за развитието на образа и духа на „трансграничния регион за сътрудничество“ и за създаването на условия за средносрочен и дългосрочен устойчив растеж.

Главната възможност за комплексен туристически продукт в избираемата област по програмата трябва да наблегне върху използването на река Дунав като свой главен двигател, подкрепен от културните възможности на богатите и разнообразни исторически забележителности, приключенски разходки, спа почивки и места сред природата/ дивата природа.

Дейностите трябва да спазват изискването за устойчиво икономическо и социално развитие, както и да опазват и съхраняват възможно в най-голяма степен екологичното разнообразие и релефа на трансграничния регион.

Индикативни дейности

Подкрепа за развитието на трансгранична бизнес инфраструктура и насърчаване на сътрудничеството

- Изграждане/възстановяване/разширение на съоръжения за бизнес инфраструктура (съвместни центрове за логистика, търговски центрове, бизнес инкубатори), които пряко служат за развитието на трансграничния бизнес и търговия;
- Обновяване на съществуващи обекти от бизнес инфраструктурата, които пряко служат за развитието на трансграничния бизнес и търговия;
- Основане на центрове за обмен на информация относно трансгранично икономическо сътрудничество;
- Подкрепа за трансгранични информационни услуги за МСП (електронна информация, бюлетини с новини и др.);
- Разработване на предпроектни проучвания, документи за инженерен дизайн, архитектурни планове, оценки за въздействието върху околната среда, предоставянето на проучвания на пазара подготвящи бизнес инфраструктурни проекти.

Съвместно изграждане на мрежи за насърчаване на чуждестранни инвестиции и подобряване на положителната регионална идентичност и образ

- Организиране на трансгранични бизнес прояви, улесняващи срещата на малките и средни предприятия (секторни конференции, търговски изложения, образователни командировки, форуми за намиране на партньори и

разпространение на информация относно резултатите и проектите за трансгранично сътрудничество);

- Съвместни работни семинари и семинари поставящи началото на климат за създаване на стабилни мрежи за икономическо сътрудничество и определящи главните въпроси и предизвикателства за успешно сътрудничество;
- Развиване на информационни мрежи за популяризирането и рекламирането на образа на региона;
- Медийно популяризиране на положителните черти на региона, произтичащи от изследвания;
- Разработване на стратегии за управление на предизвикателствата от развиване на трансгранични мрежи, изграждане на капацитета за разработване на мрежи и изграждане на стратегическо партньорство
- Изследвания или проучвания за определяне на положителните предимства на граничния регион, като се подчертават неговите европейски измерения, научни изследвания;
- Изследвания на тенденциите и възможностите за развитие на региона и тяхното използване за общата полза (напр. теми за общо икономическо развитие в контекста на засиления транспорт по осите на Трансевропейската транспортна мрежа, които пресичат граничния регион);
- Предпроектни проучвания и разработване на съвместни генерални планове и схеми, осигуряващи необходимата планова база за равномерно трансгранично териториално развитие.
- Създаване на съвместна информационна база за възможности за събиране, определяне и публикуване в областта на контакти за дейности от трансграничен характер;

Подобряване на трансграничните туристически мрежи и разнообразяване на съществуващите трансгранични туристически услуги

- Подкрепа за създаването, подновяването и подобряването на туристически атракции;
- Подкрепа за основаването на трансгранична агенция за развитие на туризма, която да координира и рекламира туристическата съоръжения и потенциал в региона;
- Подкрепа за разработването на интегрирани туристически съоръжения, продукти и услуги;
- Регионални изследвания за определяне на изгодни туристически продукти и целеви пазари;
- Развитие и осъвременяване на съоръженията и инфраструктурата, които позволяват съгласуваното активизиране на трансгранични дейности за свободното време;
- подобряване и развиване на обществена трансгранична инфраструктура за туризъм напр. исторически туристически пътища, пътища (включително живописни маршрути) в рамките на туристически райони, пътища осигуряващи достъп до тези райони, пешеходни и велосипедни алеи, съоръжения за приключенски туризъм;

- Разработване на трансгранична база на екологични или „зелени“ туристически продукти и продукти за отдиха
- Установяване на съвместни двуезични туристически информационни системи;
- Разработване на трансгранични двуезични туристически информационни знаци;
- Създаването на общи системи, които свързват лицата предоставящи туристически услуги по р- Дунав/Черно море;
- Изготвяне на научни изследвания и събиране на данни за подкрепа на туризма и развитие на творческите индустрии, напр. предпроектни проучвания, картография и изследвания на въздействието върху околната среда

Насърчаване на сътрудничеството между университети, научноизследователски центрове и бизнеса в областта на научно-развойната дейност и иновациите

- Сътрудничество на университети, научноизследователски институти и МСП в областта на научно-развойната дейност и иновациите относно въпроси от трансграничен интерес, включително изменението на климата и последиците за икономическото развитие, развитие на съвместни учебни програми за стипендии за изследователи;
- Изпълнение на съвместни научноизследователски проекти, включително такива, които предлагат действия за намаляване на изменението на климата, разпространение на информация и резултати от научно-развойната дейност;
- Предаване на ноу-хау и опит, за определянето на най-добрите социално икономически проектни идеи за ТГС;
- Разработване на предпроектни проучвания, документи за инженерен дизайн, архитектурни планове, оценки за въздействието върху околната среда, проучвания на пазара свързани със съвместното развитие на средствата за научно-развойна дейност

Съвместен маркетинг и реклама на трансграничните продукти

- Подготовка на научни изследвания за определяне на пазарни ниши, пазарни възможности и съвместни продукти, процеси и услуги с висока добавена стойност и разпространение на резултатите в трансграничния регион;
- Създаване на обща стратегия за маркетинг за установяването и представянето на положителна регионална идентичност и образ.
- Трансгранични маркетинг инициативи за популяризиране на съвместни продукти, услуги и места от общ интерес;
- Съвместно представяне на регионални продукти и услуги на търговски изложения;
- Създаване на списъци на търговските продуктите и услугите в областта по видове.

Ключова област на интервенция 2 – Сътрудничество за развитие на човешките ресурси – съвместно развитие на уменията и знанията

Обосновка

Анализът на региона посочи сравнително високия коефициент на безработица, мигриране на останалата квалифицирана работна ръка и преобладаването на селското стопанство като основен работодател в региона, с изключение на Черноморското

крайбрежие. Той също така подчерта наличието на стабилна система за начално образование и намаляващи се възможности за средно образование, както и малко възможности за преквалификация на безработните работници. Нови възможности за обмен и интеграция на работната сила възникнат след присъединяването на двете страни към ЕС. Затова тази област на интервенция ще подкрепи инициативи за насърчаване на заетостта в региона чрез споделяне на информация относно възможности за работа, преквалифициране на безработните за придобиване на нови умения (включително двуезични езикови умения) и хармонизирано (включително двуезично) образование, свързано с потребностите на пазара на труда в избираемата област по програмата. Тази област ще се заеме с потребностите на младите хора и по-специално ще се съсредоточи върху потребностите от заетост на жените извън селскостопанския сектор. Освен това тя ще разглежда потребностите, свързани със съвместното професионално обучение, проблеми, свързани с граничен обмен, взаимното разпространение на информация и опит, провеждането на експериментални действия и съвместни прояви посветени на общи и конкретни проблеми на граничните райони.

За осигуряването на достатъчно работна сила за поддържане на съвместен растеж в региона и устойчиво развитие, специално внимание се обръща на насърчаването и прилагането на социална интеграция и принципа на равните възможности като цяло; всички предприети дейности ще вземат предвид различните потребности на целевите групи. Особено внимание се обръща на двуезичното съвместно обучение за преодоляване на психологическите бариери, което е задължително условие за разбирателство и доверие. Предвидените интервенции се отнасят до насърчаването на трансгранична работна мобилност, като се отдава предимство на онези дейности, които предвиждат развитието на икономическите дейности целящи сътрудничество, като основен елемент за развитието на трансграничните икономически дейности.

Индикативни дейности

Подкрепа на трансграничния обмен на информация относно възможности за работа

- Развиване на трансграничен подход за пренасочване на структурната безработица;
- Сътрудничество на службите по труда за създаването на мрежи сред институциите, които функционират на пазара на труда за предоставянето и разпространението на информация;
- Инициативи за заличаване на разликите между правните изисквания на трансграничните пазари на труда, икономически и социални системи (създаването на съвместна система за наблюдение и информация за пазара на труда, разработване на бази данни, обмен на информация, опит, най-добри практики);

Развитие на трансгранични образователни услуги за работа във връзка с интегрираните пазарни потребности

- Подкрепа за развитието на средствата за обучение и образование на образователните институции и професионалните училища, които служат пряко за трансгранично сътрудничество за развитие на човешките ресурси;

- Съвместно разработване и предоставяне на специализирани програми за обучение в професионалните училища в сектори, в които е установена липса на специфични умения;
- Обучение за специфични умения от трансграничен интерес, за хора със специални потребности, като например жени, които се завръщат на работа
- Двуетично образование

Развитие на трансгранични връзки и обмен между центрове за образование/обучение

- Създаване на специални мрежи за предаване на знания, най-добри практики между образователните институции за развиване на уменията необходими за бъдещо намиране на работа;
- Подкрепа за трансгранично сътрудничество на висшите учебни заведения в областта, за съвместно разработване на учебни планове, обмен на курсове, програми за обучение във връзка с бъдещи възможности за заетост;
- Сътрудничество между университети/центрове за обучение, като обмен на учители, разработване на съвместни курсове

Ключова област на интервенция 3 - Сътрудничество от типа „хора за хора”

Обосновка

Физическото разделение на общностите от всяка страна на река Дунав, бариерите свързани с езика и азбуката и историческо намаленото взаимно сътрудничество са били характерни за тези съседни общности в продължение на дълго време. Преодоляването на недоверието и развиването на взаимно доверие и връзки сред хората са основните елементи във всяко трансгранично сътрудничество. Познаването на целия трансграничен регион и неговите географски, структурни, икономически, социално-културни и исторически условия е предпоставка за активното включване на гражданите и на всички други партньори. То е свързано също така със социалните и културни срещи през границата.

Тази ключова област на интервенция ще служи като продължение на съвместния фонд за малки проекти, който функционира по програма ФАР за ТГС. Действията от типа „хора за хора” ще изпълняват съществена роля за установяването и насърчаването на мрежи за сътрудничество, които допринасят за по-добро разбиране на общите проблеми и за намирането на съвместни отговори/решения на общите предизвикателства. Това е положителен тласък към социалното развитие на региона като цяло и той ще послужи, за да допълни изискваната стратегия за конкуренция на останалите региони в ЕС след присъединяването. Инициативите от типа „хора за хора” ще спомогнат за създаването и поддържането на икономически, социални и културни трансгранични отношения и за популяризирането на понятието за интеграция пред по-широка публика. Финансирането на малки местни инициативи може да послужи като основа за по-големи съвместни трансгранични проекти. Ще бъде възможно да се осъществят малки инвестиции в инфраструктурата, свързани с „меките” мерки.

Действия за развиването на трансграничен обмен и взаимодействие между местните общности ще бъдат съгласувани с Националните програми за развитие на селските райони на Румъния и България във връзка с оста „Leader” (водач). Затова по смисъла на настоящия документ, в избираемата област по програмата, само проекти, представени и

изпълнени от обществени, еквивалентни на обществените органи и НПО ще бъдат избираеми по програмата, докато Националните програми за развитие на селските райони ще финансират единствено частни инвестиции.

Индикативни дейности (микро проекти):

- **Подкрепа за развитието на гражданско общество и местни общности**
  - Проекти за сътрудничество и пилотни дейности с малък мащаб между местни организации по социални теми и теми за местната демокрация от трансграничен интерес;
  - Организиране на съвместни конференции, семинари и работни срещи в различни области на местното икономическо и социално развитие;
  - Действия за насърчаване на разпространението на добри практики от най-добре развитите до по-малко развитите райони в граничния регион.
  - Подкрепа за междусекторни и регионални инициативи, които разглеждат потребностите на маргиналните/социално изолираните групи.
- **Подобрение на местното управление**
  - Сътрудничество между органи на публичната власт по теми от общ интерес, включително хармонизация на местните услуги, програми за обмен на административния персонал;
  - Действия предназначени за изграждане на трансгранични компетенции в обществените институции, особено в предоставянето на комплексни услуги за общността;
  - Подкрепа за научното изследване и развитие на дейности, които могат да помогнат за предаването на добри практики в развитието и предоставянето на обществени местни услуги и разработване на политики
- **Увеличаване на образователния, културния, здравния, младежкия и спортния обмен**
  - Организиране на съвместни иновационни и устойчиви прояви в областта на образованието, спорта, младежта и дейностите за отдых, като особено се набляга върху извънучилищното сътрудничество на училищата
  - Дейности за насърчаване на сътрудничеството в здравеопазването, по-точно в поделянето на ресурси и средства на трансгранична основа
  - Подкрепа за дейности подкрепящи идентичността и традициите на местните общности: трансгранично сътрудничество на културни институции (музеи и театри, библиотеки, културни центрове в общността) сътрудничество между местни културни и образователни институции за популяризиране на културното наследство и подновяване и подкрепа на местните културни традиции, опазване на културните, художествени и етнически ценности
  - Подкрепа на създаването на общи продукти в културата, изкуствата (фестивали, изпълнения, изложби, работни семинари по изкуство) и традиционните занаяти
  - Развитие на общи трансгранични инициативи в областта на образованието, младежта и спорта.

Индикатори за Приоритетна ос 3

Индикатори	Тип	Мяка	Базова линия 2007	Целева стойност 2015	Източник на информация
<ul style="list-style-type: none"> Приоритетна ос - Цел 1. Да развие трансгранична бизнес инфраструктура и услуги 					
Брой проекти развиващи трансграничната бизнес инфраструктура и услуги	Краен продукт	Брой	0	10	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой МСП, които имат полза от бизнес базата	Резултат	Брой	0	500	
Приоритетна ос - Цел 2. Да популяризира образа на трансграничния регион в и извън границите му					
Брой проекти популяризиращи образа на трансграничния регион в и извън границите му	Краен продукт	Брой	0	10	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой разработени рекламни материали/прояви	Резултат	Брой	0	30	
Приоритетна ос - Цел 3. Да подкрепи разработването на съвместни комплексни туристически продукти, основаващи се върху сравнителните предимства на трансграничния регион					
Брой проекти подкрепящи развитието на интегрирани туристически продукти въз основа на сравнителните предимства на трансграничния регион	Краен продукт	Брой	0	10	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой създадени съвместни интегрирани туристически продукти	Резултат	Брой	0	10	
Приоритетна ос - Цел 4. Да насърчи трансграничното сътрудничество между университети, научноизследователски центрове и бизнеса					

Брой проекти насърчаващи трансграничното сътрудничество между университети, научноизследователски институти и бизнеса	Краен продукт	Брой	0	15	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой партньорства между университети, научноизследователски институти и бизнеса	Резултат	Брой	0	15	
Приоритетна ос - Цел 5. Да подкрепи трансграничния обмен на информация относно възможности за заетост					
Брой проекти поддържащи трансграничния обмен на информация относно възможности за работа	Краен продукт	Брой	0	30	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой лица информирани относно възможности за заетост	Резултат	Брой	0	360,000, от които: 180,000 мъже и 180,00 жени	
Приоритетна ос - Цел 6. Да развие трансгранични образователни услуги за работа, свързани с комплексните пазарни потребности					
Брой проекти разработващи трансгранични обучителни услуги за заетост във връзка с комплексните пазарни потребности	Краен продукт	Брой	0	17	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой хора завършили трансгранични курсове за обучение	Резултат	Брой	0	3,500, от които 1,750 мъже и 1,750 жени	
Приоритетна ос - Цел 7. Да развие трансгранични връзки и обмен между центрове за образование/обучение.					
Брой проекти развиващи трансгранични връзки и обмен между центрове за образование/обучение	Краен продукт	Брой	0	15	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за

Брой партньорства създадени между центровете за образование/обучение	Резултат	Брой	0	30	наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Приоритетна ос - Цел 8. Да засили социалното и културно сближаване и сътрудничество между местните хора и общности в избираемата област по програмата					
Брой проекти засилващи културното сближаване и сътрудничество между местни хора и общности в избираемата област по програмата	Краен продукт	Брой	0	90	Годишен доклад за изпълнение; Проучвания, изследвания; доклади за наблюдение, ЕИСУН; Доклади за оценка
Брой лица, участващи в дейностите от типа „хора за хора“	Резултат	Брой	0	4500, от които 2,250 мъже и 2,250 жени	

Целевите стойности определени за горепосочените индикатори ще отразят единствено приноса на интервенцията по програмата (ЕФРР и национален принос на Румъния и България). Източниците на информация са същите за всички индикатори (система за наблюдение на програмата).